

Een Kameriks familie-epos uit de 18e eeuw

door C. Timmerman

De familie Van der Putten

De familie Van der Putten heeft in de tweede helft van de 18e eeuw een vooraanstaande rol gespeeld in Kamerik. Met hun familiegeschiedenis is de historie van een aantal panden aan de Mijzijde - de nummers 33 t/m 38 - nauw verbonden. Om een duidelijk beeld te krijgen volgt hier eerst een beknopt overzicht van de familie.

Louis van der Putten

zoon van Jacobus van der Putten

geb. Haastrecht (doop niet aangetroffen), ovl. Kamerik 1797.

trouwt 1. Kamerik 1761

Maria van der Linden, ovl. 1762 Kamerik

2. Kamerik 1762

Anna Catharina van Velthoven

geb. Utrecht, ovl. 1788 Kamerik

3. Utrecht 1790

Cornelia van Westbroek

geb. Utrecht, vertrokken naar Utrecht na 1797.

Uit het tweede huwelijk, behalve vier jong overleden kinderen:

1. **Cornelia van der Putten**

geb. Kamerik 1767, ovl. Linschoten 1846

trouwt Kamerik 1787 met **Arie van Thiel**, geb. Kockengen 1756, ovl. Linschoten 1838

2. **Hendrik van der Putten**, volgt hieronder.

Hendrik van der Putten

gedpt. Kamerik 1771, vertrokken naar Wilnis in 1806

trouwt 1. 1793

Maartje Breekland

geb. Koudekerk, ovl. 1804 Kamerik

2. Wilnis 1804

Hendrikje Verhoef

geb. Wilnis, vertrokken naar Wilnis in 1806

Uit het eerste huwelijk:

1. **Louis van der Putten**

geb. Kamerik 1796, vertrokken naar Wilnis in 1806

2. **Hendrik van der Putten**

geb. Kamerik 1799, ovl. aldaar 1799.

Dit overzicht is gebaseerd op de bij het streekarchief in Woerden aanwezige genealogische bronnen, op het notarieel archief en op de registers van minuten van akten, verleden voor de Kamerikse gerechten.

De opgaande lijn

De familie Van der Putten behoorde tot het vooraanstaande deel van de Kamerikse bevolking vanwege haar vermogen en het bezetten van posities in het bestuur (schepen van het gerecht Kamerik-Mijzijde) en de plaatselijke Nederduits Gereformeerde gemeente (ouderling en kerkmeester). De financiële welstand werd bereikt door de ondernemende geest van de leden van de familie, die handel zagen in diverse waren: graan, kaas, boter en lijnkoeken. Hun fortuin stelde hen in staat om krediet te verstrekken en om huizen en landerijen te kopen en te verkopen, waaronder een eigen boerderij aan de Mijzijde.

De oude Jacobus van der Putten, de eerste Kamerikse generatie, woonde, net als zijn zoon Louis aan de Mijzijde. Vader stond te boek als (mede)eigenaar van een boerderij met een later afgebroken bijbehorend woonhuis. De boerderij met een oppervlakte van 24,5 morgen werd gedeeltelijk verhuurd aan Gijsbert de Bruijn. Alleen een deel van de wagenloods en van het huis - de voorzolder - werden niet aan Gijsbert ter beschikking gesteld.

Louis heeft behoorlijk wat ondernemersbloed van zijn vader geërfd blijkens de vele vermeldingen van aan- en verkopen van huizen en land. In 1765 verhuurt Louis, in zijn kwaliteit als kerkmeester, twee morgen land, gelegen te Zegveld en eigendom van de kerk. Zelf huurt hij in 1794 twee morgen land van de kerk, dat in Kamerik is gelegen. In de akte is expliciet de aantekening opgenomen, dat de akker goed onderhouden moet worden. Op 10 september 1779 verkoopt Louis van der Putten aan A. de Leeuw een perceel land met een oppervlakte van 1 morgen en 450 roe, genaamd 'De Perkjes'. Op deze plaats is de huidige dorpsuitbreiding tussen de Mijzijde en de Molentocht gerealiseerd.

In 1785 koopt Louis drie morgen land van de erfgenamen van Anna van der Pant. Hij leent hiervoor 500 gulden van Jan Pieter Krull; tot zekerheid dient een obligatie van het 'Gemeene Land van Utrecht'. Als de som niet binnen een halfjaar is terugbetaald zal het aangekochte land publiekelijk worden geveild.

In datzelfde jaar 1785 verleent Louis van der Putten, 'kaaskoper' te Kamerik, aan Reinier van Eibergen een volmacht om zijn zaken in Rotterdam af te handelen en leent hij tevens een geldsom van 3500 gulden. Als zekerheid stelt hij een geheel complex, bestaande uit een woonhuis, een pakhuis, schuur en tuin en ook de boerderij met 24,5 morgen land, waarvan de ligging nauwkeurig wordt omschreven. Gezien de beleningen kan dit niet anders zijn dan het tegenwoordige Mijzijde 38. Voor de terugbetaling wordt ook een aantal voorwaarden opgenomen; het geld wordt geleend bij Jan van Vliet uit Zegveld. Gezien de grootte van de lening is de voorzichtige conclusie mogelijk, dat hij het gebruikt heeft voor de bouw van het woonhuis en het pakhuis, dat met de boerderij als hypotheccair onderpand wordt vermeld.

Van de bedrijvigheid van de familie Van der Putten zijn tot op heden nog sporen terug te vinden in de panden en gevels aan de Mijzijde. Op Mijzijde 33, de zogenaamde Kaaspakhuizen, staat met muurankers het jaartal 1784 vermeld. De andere muurankers vormen de letters VDP. Hoewel een aantal mensen meent dat deze letters een afkorting zijn van de naam 'Van der Plaat' of 'Van der Plaats' lijkt dat onwaarschijnlijk, omdat deze namen in de Kamerikse archieven niet voorkomen. Het is veel meer voor de hand liggend, dat VDP staat voor 'Van der Putten', een theorie die ondersteund wordt door het jaartal 1785 op de topgevel van het pand Mijzijde 34. Dit huis maakte, net als het woonhuis aan de Mijzijde 37, deel uit van het bezit van de familie Van der Putten.

Tijdens een verbouwing van de woning Mijzijde 37, thans bewoond door de auteur, werden in de zijmuur dezelfde kozijnen en luiken ontdekt, die ook bij de pakhuizen, zoals op nummer 33, ge-

bruikt werden. Ook de aanwezigheid van een gemetselde vloer en zware balken is een aanwijzing voor de veronderstelling dat ook dit pand is gebruikt voor de opslag van kaas.

Aanvankelijk zal Louis van der Putten zijn activiteiten begonnen zijn vanuit het oorspronkelijke pand aan de Mijzijde 37. Later heeft het authentieke huis plaats moeten maken voor een pand, dat meer geschikt was voor de groeiende handel. Het is een aannemelijke veronderstelling, waarvoor het echter moeilijk is een direct bewijs te vinden omdat er destijds over sloop, bouw en bestemming een onvolledige of in het geheel geen administratie werd gevoerd. Het woonhuis komt op de eerste kadastrale kaart van Kamerik-Mijzijde uit 1834 wel voor, maar wordt dan omschreven als schuur.

De naam Louis van der Putten komt, in combinatie met grote bedragen, voor bij veel boedel-scheidingen. Op zaterdag 20 juni 1790 bezoekt Louis een veiling van de nalatenschap van Jan Mijnsen in het 'Keyserlijck Wapen' op het Domkerkhof in Utrecht. Het gaat om een kapitale hofstede met de naam 'Wulverhorst' bij Linschoten, *'een heerehuysze met verschijdene onder- en bovenkamers, waarvan sommige behangen, een goede keuken en een boerderij met stallen, 3 hooybergen, 64 morgen land, bosch en weiland en nog verscheidene stukken land die verhuurd zijn'*. De veiling wordt ingezet met een bod van f 30.200,- door Louis van der Putten, die als enige bidder ook meteen eigenaar wordt. De schout van Kamerik-Mijzijde, M.N. Schalkwijk á Velden, en Adriaan de Jong staan borg voor de koper.

De 'kaaspakhuisen' aan de Mijzijde 33, gesloopt in 1988. Coll.: Streekarchief Rijnstreek, Woerden.

'Wulverhorst' wordt in 1787 door zijn dochter Cornelia en haar man Arie van Thiel bewoond. Zijn zoon Hendrik is inmiddels gehuwd met Maartje Breekland, afkomstig uit een aanzienlijke Rijnlandse familie; in de huwelijksvoorwaarden benoemen ze elkaar tot erfgenaam bij overlijden. Hendrik is rond diezelfde tijd in het familiebedrijf opgenomen. Dat blijkt onder meer in 1794, als Louis en Hendrik van der Putten, kooplieden in boter en kaas, de burger Lodewijk Valenburg machtigen om hun zaken in de stad Zutphen waar te nemen.

In 1797 laat Louis van der Putten een nieuw testament maken, waarin hij de Kamerikse bezittingen aan zijn zoon Hendrik en zijn dochter Cornelia zal nalaten. Onder die nalatenschap is ook een huis in Utrecht, dat bestemd is voor zijn derde echtgenote Cornelia van Westbroek, indien hij eerder mocht komen te overlijden. Ze mag daar dan blijven wonen tegen een geringe vergoeding aan de kinderen Cornelia en Hendrik, die eigenaar blijven.

De neerwaartse lijn

Op 1 september 1797 komt er een einde aan het leven van Louis van der Putten. Van zijn oorspronkelijk bezit bepalen heden ten dage nog twee huizen het dorpsbeeld. In het sterfjaar van vader Louis laten Cornelia en Hendrik een boedelinventaris maken, zoals bij testament bepaald. Ten overstaan van een notaris worden de schulden en baten vastgelegd. Het zijn er nogal wat, de precieze hoeveelheid is echter niet bekend. Het huis in Utrecht wordt buiten de inventaris gehouden.

Na de aanvankelijk succesvolle jaren gaat het Hendrik van der Putten later beduidend minder voor de wind. In 1804 overlijdt zijn vrouw Maartje Breekland. In hetzelfde jaar komt hij met een broer van zijn overleden vrouw overeen een som van 1100 gulden vast te zetten ten behoeve van zijn enige kind Louis, om later dat jaar te hertrouwen met Hendrikje Verhoef.

Op een bijeenkomst van schout en schepenen in 1806 komt de gerechtsbode Dirk Hogerhout melding doen van het feit dat hij als gemachtigde van de Utrechse notaris en procureur bij het Hof van Utrecht belast is met de openbare verkoop van bezittingen van Hendrik van der Putten. De verkoop geschiedt op grond van een vonnis van het Hof van Utrecht d.d. 10 december 1805: Hendrik was dus failliet.

Op 6 maart 1806 wordt in het Rechthuis van Kamerik-Houtdijken bij de kastelein Frederik Brunt een *'schoon wel doortimmerde en zeedert weinig jaar opgebouwde huizinge met 4 onder- en bovenkamers, keuken met wagenschuur en ten tweede een extra groot en tot kaas negotie bijzonder geschikt pakhuis met 74 staanders, 380 kaasplanken alsmede een extra groot schuithuis en ten derde een capitale boerderij met 24,5 morgen land en 2,5 morgen land behorende aan de kerk van Kamerik'*. Het huis en pakhuis worden door Sas de Bruijn ingezet op 7000 gulden, dat door Cornelis de Bruyn uit Harmelen verhoogd wordt tot 7100 gulden. De boerderij wordt door de notaris ingezet op 6900 gulden, een bedrag dat door Cornelis de Bruyn verhoogd wordt en bij nadere opslag opnieuw wordt verhoogd, waardoor de uiteindelijke koopprijs op 7200 gulden komt. Zo wordt Cornelis de Bruyn met het voldoen van de koopsom van 14.300 gulden eigenaar van het kapitale complex. Een bijzonderheid is dat in de akte gemeld wordt, dat de bisschopspenning, een herinnering aan de oorspronkelijke ontginningstijns die nog gold, op dit onroerende goed was 'gezuiverd'.

De berooide familie Van der Putten, na veertig jaar ontdaan van het gehele familiebezit, vertrekt in 1806 gedwongen uit Kamerik naar Wilnis.

De panden Mijzijde 34 en 35 vormen nu, anno 1998, één huis, evenals Mijzijde 36 en 37. Beide huizen werden vroeger door meerdere gezinnen bewoond, waardoor het huisnummersverschil is ontstaan. De panden zijn tegenwoordig Rijksmonumenten. Het pand Mijzijde 33 was, voordat

Het monument Mijzijde 34. Coll.: Streekarchief Rijnstreek.

het in 1988 gesloopt werd, ook een monument. In 1989 zijn op dit terrein nieuwe appartementen gerealiseerd in de sfeer van de oorspronkelijke bebouwing.

Het pand Mijzijde 34 was in het verleden een bakkerswinkel en is nu weer een woonhuis. Mijzijde 37 is van schuur (pakhuis) een woonhuis geworden. De boerderij aan Mijzijde 38 is in 1938 gesloopt en opnieuw opgebouwd; in het kader van de dorpsuitbreiding is het bedrijf verplaatst.

Bronnen:

De meeste van de bovenstaande gegevens zijn ontleend aan de collecteboeken van het Groot-Waterschap van Woerden. Helaas ontbreken een aantal essentiële jaren in deze boeken. Ook is veel gevonden in het oud-rechterlijk archief van Kamerik Mijzijde. Helaas is hier maar één boek van overgebleven, dat ook nog vrij laat begint. Tenslotte zijn er aanvullingen aangetroffen in het oud-rechterlijk archief van Linschoten en de notariële archieven van Woerden en van Kamerik. Het artikel is mede tot stand gekomen dankzij de vele kleine vondsten in verschillende bronnen door de heer H. Nap te Kamerik; een woord van dank aan hem is hier op zijn plaats.